

řeči dne 25. února 1919, na čem spočívá náprava měny: na dobrém hospodářství státním, pracovitosti, výrobnosti a šetrnosti všude ve státě i mimo stát.

G. Majetková dávka.

42. Korunou opatření finančních měla být majetková dávka vybraná jednou. Ohlásil jsem také trvalou mírnou daň z majetku jako doplněk daně z příjmů. Užívám proto názvu dávka, poněvadž měla být vybrána najednou, aby nebyla přesunuta a nemohla být přesunuta do cen a do důchodů.

Ohlásil jsem její podání dne 25. února 1919 v Národním shromáždění a dne 13. května 1919 jsem označil jako termín jejího podání podzimní zasedání (viz příl. V.). Neučinil bych takového slibu, kdybych si nebyl jist, že ho splním. A splnil bych ho. Do konce května 1919 byl hotov první, nejdůležitější díl osnovy, dávka majetková u osob fysických a byl dán do tisku a na počátku června rozdán všem oddělením ministerstva financí k vnitřní referentské anketě. Tedy mezitím co prováděny byly soupisy, bylo pracováno na osnově zákona, nezmařila se při práci pověřeného referenta mín. rady Fuxe ani chvilka.

Nesmí se totiž zapomenouti, že předloha tato byla velmi obtížná, že bylo potřebí prostudovati literaturu o známé německé „einmalige Vermögensabgabe“, materialie v Rakousku sebrané, rozhodnutí celou řadu otázek prejudiciálních než se mohlo přistoupiti ke stylisaci zákona. A přece hlavní práce byla z prvé vody hotova za 3 měsíce.

Mezitím, co konána referentská anketa o tomto prvním dílu, rozhodnuty byly zásady o zdanění společností a osob právnických, aby mohlo oddělení druhé připravití druhou část zákonné osnovy. Tato část měla

býti hotova do konce července. V srpnu a v září měly býti provedeny ještě ankety mimoúřední a koncem září měla býti osnova podána eventuálně ještě bez sazby daňové, kdyby mírové podmínky nebyly definitivně určeny. Od 1. ledna 1920 měla nastoupiti účinnost zákona.

Tento plán sdělil jsem svému nástupci, odevzdal osnovu prvé části.

43. Pokládal jsem za velmi důležité, aby byla dávka z majetku urychlena nejenom proto, že termín 1. března 1919, dle něhož řídily se soupisy jmění, neměl býti příliš oddálen od počátku působnosti zákona, nýbrž také proto, že oddálení ohrožovalo plán sám. Nejistota podvazovala zbytečně rozvoj hospodářské podnikavosti a dlouho neurovnané poměry valutní vedly by k zvyšování mezd a platů, takže uvedení koruny na bývalou platební sílu přivedilo by tak vysoké mzdy a platy, že vyvolalo by zápasy o snížení nominální výše přiměřeně nákupní síle a světovému trhu. Dlužno litovati, že nebyl termín, který jsem v květnu 1919 ohlásil, dodržen. To tím více, že dostavil se mezitím tak značný pokles koruny na trhu mezinárodním spojený s podceněním koruny, že, bude-li tento stav delší dobu trvati, dojde také doma výrazu v cenách a v celém hospodářském životě.¹⁰⁾

44. Účel dávky ze jmění jest pouze a jedině náprava měny. Řekneme-li, že oběh bankovek, zadržené bankovky, staré zadržené žirové účty a pokladniční poukázky obnášeti budou i s drobnými 1- a 2korunami 10 miliard korun, bylo by potřebí těchto 10 miliard majetkovou dávkou stáhnouti a do oběhu nepustiti. Použilo by se k tomuto placení dávky ze jmění nejprve vkladních listů na nucenou půjčku při okolkování bankovek, zadržovaných žirových účtů a pokladničních poukázek. V hotovosti placených obnosů po-

užilo by se na výplatu oněch vkladních listů, zadrž-
ných žirových účtů a poklad. poukázek, jichž ma-
jitelé nebudou platit dávku vůbec nebo menší, než
mnoho-li jim bylo zadrženo. **Jen v tomto případě do-
stanou se státovky na majetkovou dávku zaplacené
ještě jednou do oběhu, jinak nesmí výnos majetkové
dávky býti použit k běžným vydáním státním, nýbrž
státovky tyto musí býti staženy.**

45. A tu dojdeme ke stavu, že bude množství stá-
tovek skutečně obíhající zmenšováno, že nebude
obíhati 6 miliard nýbrž 5, pak 4, 2½ miliardy a tím
také dojdeme k onomu bodu, kdy nebude hospodář-
skému životu tento restringovaný oběh stačiti. Ne-
bot v normálních dobách rozeznáváme v obíhajících
bankovkách dva druhy, dva bloky státovek: 1. jeden
blok slouží potřebám běžného placení a směny statků
čili k tomu, co přivedení vyrobených statků do kon-
sumu je potřebí. Tento blok by zde byl potřebný, kdy-
by vůbec nebylo hospodářského života úvěrního.

U banky cedulové, u níž je kovový poklad a ko-
vové krytí, může tento blok dosíci maximální
výše kovového pokladu, může však býti i pod tento
kovový poklad. Zjev velmi častý (v mírových dobách)
u anglické banky, že měla více zlata než bankovek
v oběhu, což vysvětluje se tím, že oběh kovových
peněz je velmi značný, že používá se v rozsáhlé míře
cheků a že anglická banka byla světovým trhem na
zlato.

Druhý blok obíhajících bankovek je vyvolán po-
třebou obchodu a průmyslu, výrobního a obchodního
života vůbec. Je to onen blok, který se dostává do
oběhu diskontem směnek a lombardem cenných pa-
pírů.

Dojdeme-li tedy k tomu bodu, že sice oběh bude
stačiti pro obyčejný život konsumpční, pro udržování

pokladničních hotovostí, ne však pro výrobní a hospodářský život vůbec, budou nuceni všichni obchodníci, aby od velkoobchodníků žádali zboží na úvěr (objeví se zase faktury s doložkou „za hotové s 2% skontem nebo 3měsíční směnka“, místo dnešního „za hotové beze srážky“ nebo „za hotové předem“). Velkoobchodník bude se ucházeti o úvěr u své banky, který vyčerpá obchodními směnkami svých zákazníků a banka použije úvěru u cedulové banky, dá směnky k diskontu a dostane bankovky (státovky). Výkaz bankovního úřadu jako banky cedulové, vyhlíží nyní:

Aktiva: diskontované směnky	82 mil.
lombardní půjčky	400 mil.

Passiva: státovky v oběhu	6000 mil.
-------------------------------------	-----------

Pak:

Aktiva: diskontované směnky	480 mil.
lombardní půjčky	520 mil.
státovky v oběhu	3000 mil.

Nahoře ze 6 miliard bylo 428 mil. bankovek kryto, zbytek 5518 mil. K byl **státní dluh státovkový**.

Dole ze 3 miliard bylo by 1000 mil. bankovně kryto, 2000 mil. byl by **státní dluh státovkový**.

Myslím, že budou mít jak u obecenstva tak i v cizině větší důvěru státovky, obíhá-li jich 3 mil., z nichž jedna třetina je kryta hodnotami soukromoprávními (směnkami s 2 a 3 podpisy, cennými papíry), než obíhá-li jich 6000 mil., je jich jen za 428 mil. kryto bankovně. V prvním případě ručí stát sám za 2 miliardy, v druhém za 5518 mil.!

46. I kdybychom nic jiného nedělali než místo státovek bankovně nekrytých rozmnožovali státovky bankovně kryté a zmenšovali množství státovek, za

něž ručí pouze stát, tvoříme lepší hospodářskými statky krytou měnu.

Vím sice, že mnozí mají největší starost o kovový poklad a banku cedulovou. Avšak tato věc je podřadného významu. Co by nám bylo na př. platno, kdybychom nyní zřídili cedulovou banku, dali jí kovový poklad velmi značný a postavili ji do hospodářského života s úkolem vydávat bankovky. Nevydá ani jedinou. Kdyby za svoje zlato vydala bankovky, zbytečně rozmnoží oběživo nad oněch obíhajících 6 miliard státovek a způsobí inflaci. Se směnkami k diskontu nepřijde nikdo, poněvadž má každý peněz dost, nebo vystačí úvěr nižších organizačních úvěrních, které mají peněz dost.

Při všech snahách po ozdravení poměrů valutních musíme si býti vědomi toho, že musí dříve býti **státovky obíhající odssáty, pokud možno úplně**, aby nové oběživo mohlo míti podklad bankovní, národohospodářský. Pro všechny tyto případy vystačili bychom eventuelně s bankovním úřadem dnešním a státovkami. Výhodu by měla tato forma v tom, že bychom novou měnu nediskreditovali pro případ, že by hospodářský náš život pod tlakem různých poměrů politických se dostatečně nerozvinul.

Já ovšem měl v programu zřízení banky cedulové po zavedení dávky ze jmění, ale k účelům eventuelně jiným, o čemž promluví v následující kapitole.

47. Při provádění dávky ze jmění jest však ještě jiná věc velmi důležitá. První blok státovek (potřebný pro směnu a placení) je příliš veliký, poněvadž válka přivedla placení hotovými. Tento blok musil by býti současně snižován různými opatřeními, poněvadž nemůžeme opatřit tak veliký kovový a devisový poklad bez enormních ztrát na ažiu zlata a stříbra, mnoho-li

tento oběh vyžaduje. A tu musili bychom se podjati velké práce po rozšíření placení bez hotových peněz. Znamenalo by to vybudování chekového úřadu poštovního, stát musil by předcházeti dobrým příkladem, musil by platiti cheky všechny svoje zaměstnance vyšší kategorie, přijímati daně jediné poštovní spořitelnou a filiálkami a podružnými místy bankovního úřadu, snížití pokladní hotovosti u úřadů a národní obrany, osvoboditi cheky od kolků, vydávati chekové knížky poštovní se cheky vyplněnými úřadem, jimiž by se mohlo platit atd. Stát musil by podporovat odúčtovací řízení, osvoboditi od daní úroky kontokorrentní, užívá-li se kontokorrentu k chekování a vyrovnávání z účtu na účet. Všecko placení bezpeněžné musilo by býti podporováno a organizováno. Proto jsem litoval, že chekový úřad poštovní nebyl přičleněn k ministerstvu financí, kam úkoly svými náleží.

Čím důkladněji bylo by provedeno toto placení bez hotových peněz, tím více státovek může býti staženo a tím méně bankovek by bylo potřebí k nahrazení státovek.¹⁷⁾

H. Banka cedulová.

48. Úkoly cedulového bankovníctví svěřeny byly prozatímně bankovnímu úřadu. Úmyslně byla tato organizace nazvána úřadem, aby zde byla volnost utvoření banku cedulovou. Bankovní úřad beztoho spravuje v podstatě dluh státní.

Jsem pro akciovou banku cedulovou, nikoli pro banku státní. Máme-li skutečně bankovníctví cedulové vybudovati řádně, nesmí to býti úřad. Cedulová banka musí býti (za přísného dozoru státu) oddělena od správy státní, aby nesnášela s ní všecko kolísání státního úvěru, aby nebyla pokládána prostě